וכן ירדן שנטל מזה ונתן לזה מה שנטל נטל ומה שנתן נתן בשלמא גזלן וירדן דקא חזי להו ומיאש אלא גנב מי קא חזי ליה דמיאש תרגמה רב פפא בלסטים מזוין אי הכי היינו [א]גזלן תרי גווני גזלן ת"ש [ב א]שטף נהר קוריו עציו ואבניו ונתנו בתוך שדה חבירו [ג]הרי אלו שלו מפני שנתיאשו הבעלים טעמא דנתיאשו הבעלים הא סתמא לא הכא במאי עסקינן כשיכול להציל אי הכי אימא סיפא [ד]אם היו הבעלים מרדפין אחריהם חייב להחזיר אי ביכולין להציל מאי אריא מרדפין אפילו אין מרדפין נמי הכא במאי עסקינן ביכולין להציל על ידי הדחק מרדפין לא אייאוש אין מרדפין אייאושי מיאש ת"ש [ה ב]כיצד אמרו התורם שלא מדעת תרומתו תרומה [ג]הרי שירד לתוך שדה חבירו וליקט ותרם שלא ברשות אם חושש משום גזל אין תרומתו תרומה ואם לאו תרומתו תרומה ומנין הוא יודע אם חושש משום גזל ואם לאו [ד]הרי שבא בעל הבית ומצאו ואמר לו [ו]כלך אצל יפות אם נמצאו יפות מהן תרומתו תרומה ואם לאו אין תרומתו תרומה [ז]ליקטו הבעלים והוסיפו עליהן בין כך ובין כך תרומתו תרומה וכי נמצאו יפות מהן תרומתו תרומה אמאי בעידנא דתרם הא לא הוה ידע [ח]תרגמה רבא אליבא דאביי [ט]דשויה שליח [א] ה"נ מסתברא דאי ס"ד דלא שוויה שליח מי הויא תרומתו תרומה והא אתם [1]גם אתם אמר רחמנא [ה]לרבות שלוחכם מה אתם לדעתכם אף שלוחכם לדעתכם אלא הכא במאי עסקינן כגון דשויה שליח וא"ל זיל תרום ולא א"ל תרום מהני וסתמיה דבעל הבית כי תרום מבינונית הוא תרום ואזל איהו ותרם מיפות ובא בעל הבית ומצאו וא"ל כלך אצל יפות אם נמצאו יפות מהן תרומתו תרומה ואם לאו אין תרומתו תרומה אמימר ומר זוטרא ורב אשי אקלעו [י]לבוסתנא דמרי בר איסק אייתי אריסיה תמרי ורימוני ושדא קמייהו אמימר ורב אשי אכלי מר זוטרא לא אכיל אדהכי אתא מרי בר איסק אשכחינהו וא"ל לאריסיה אמאי לא אייתית להו לרבנן מהנך שפירתא אמרו ליה אמימר ורב אשי למר זוטרא השתא אמאי לא אכיל מר והתניא אם נמצאו יפות מהן תרומתו תרומה אמר להו הכי אמר רבא לא אמרו כלך אצל יפות אלא לענין תרומה בלבד משום דמצוה הוא וניחא ליה אבל הכא משום כסיפותא הוא דאמר הכי תא שמע [ו י]עודהו הטל עליהן ושמח הרי זה [2]בכי יותן נגבו אף על פי ששמח

אינן

ירדן. וכן שאר נהרות ותנא זה על יד הירדן היה יושב: **בלסטים מזוין.** ובחזקה נטלה הימנו ומעיקרא ידע ומייאש: **שטף נהר קוריו.** של זה ומנלן אמר: **הרי אלו כו'.** ה"ג **הרי אלו שלו מפני שנתיאשו הבעלים.** דכל שטיפת נהר בקורות עצים ואבנים הבעלים ידעו בה מיד דיש לה קול: **הא סתמא.** הא אם היתה אבידה אחרת שאין לנו לומר שידעו הבעלים לא הויא של מוצאה. קשיא לרבא: **כשיכול להציל.** ודכוותה במציאה אחרת דבר שיש בו סימן דיכול ליתן סימן וליטול מודינא בה דחייב להחזיר: **אפילו אין מרדפין נמי.** דסמכי אהצלה דלמחר וליומא אוחרא ולא מייאשי: **ע"י הדחק.** ואם לא ימהר להציל לא יצילו הלכך אין מרדפין אפקורי אפקרינהו דהא ידעו ולא הצילו: **שלא מדעת.** בעלים: **וליקט.** לצורך בעל הבית: **ואם חושש.** בעל הבית ומקפיד על מה שעשה זה: **משום גזל.** שתרם תרומתו בלא רשותו: **כלך אצל יפות.** היה לך לילך אצל יפות לתת מהן לכהן: **לא הוה ידע.** אלמא כיון דלכי ידע דניחא ליה אמרינן מעיקרא נמי ניחא ליה ולענין יאוש נמי כיון דלכי ידע מייאש מעיקרא נמי הוי יאוש: **אתם גם אתם.** כן תרימו גם אתם מהכא נפקא לן שלוחו של אדם כמותו לתרומה שהשליח שתרם תרומתו תרומה. וכיון דשליחות מהכא נפקא לן על כרחך שלוחכם דומיא דאתם בעינן: **אף שלוחכם לדעתכם.** שהבעלים מינוהו שליח: **לבוסתנא.** פרדס: **לא אכל.** דגזל ניהו שהבעלים לא ידעו: **אם נמצאו יפות כו'.** אלמא גלי דעתיה דניחא ליה. ה"ג גלי דעתיה דניחא ליה במה שנתן לנו: **לא אמרו כלך אצל יפות.** דהוי גלוי דעת אלא לענין תרומה: **עודהו הטל עליהן.** המעלה פירותיו לגג וירד עליהן הטל: **ושמח.** בטל שירד עליהן: **הרי זה בכי יותן.** והוכשרו לטומאה מעתה ועד עולם: **נגבו.** עד שלא מצאן: **אע"פ ששמח.** עכשיו בטל שירד עליהן:

אינן

מה שנתן נתן. [י]אמתיא כו' דאמר בפרק הגוזל [בתרא] (ב"ק דף קיד.) סתם גנב וגזלן הוי יאוש בעלים: **שטף נהר קוריו עציו ואבניו.** ה"ג אם נתיאשו הבעלים הרי אלו שלו וי"ל דמיירי ביכול להציל בקל אם רודף בשעת שטיפה דאי לאו הכי הוה כזוטו של ים שאבוד ממנו ומכל אדם ועל זה לא היה אומר הא סתם לא אלא איירי ביכול להציל בקל בשעת שטיפה ואפילו אין בהן סימן ולפי שיעכבן עקולי ופשורי ויקחם שם ואפי' יקדמו אחרים ויקחו יחזירום לו לפי שניכר שהוא בעליו לפי שרדף מיד וס"ד דמיירי דאם לא רדף מיד בשעת שטיפה שלא יכול עוד כלל להציל כדמוכח בסיפא לפי שיקחום אחרים כשיעכבום עקולי ופשורי ולא יחזירו לפי שאין בהן סימן וה"פ אם נתיאשו הבעלים דהיינו שהיו שם בשעת שטיפה ולא רדפו ואפילו אומרים שאין מתיאשים אין בכך כלום דודאי הן מתיאשים בלבן הא סתמא שלא היו בעלים בשעת שטיפה ולא נתיאשו עד שידעו הבעלים ששטפה נהר ואז כבר אינו יכול להציל לפי שאין בו סימן לא דכשמצאן באיסורא אתא לידיה שהבעלים לא ידעו עדיין אלמא יאוש שלא מדעת לא הוי יאוש ומשני ביכול להציל אפי' אחר שטיפה כגון שיש באבידה סימן שהבעלים אינן מתיאשין כשידעו ופריך אי הכי אימא סיפא ואם היו הבעלים מרדפין כו' מאי אריא מרדפין אפילו היו בעלים שם בשעת שטיפה ולא רדפו נמי יחזיר ומשני ביכול להציל אחר שטיפה ע"י הדחק דאע"פ שיש בו סימן בטורח יכול להציל לפי שיתרחקו הרבה שהנהר מוליכן ברחוק ולכך אם היה בשעת שטיפה ואינו מרדף ודאי מתיאש כיון שעתה יכול להציל בלא דוחק ואינו מציל אבל אין הבעלים בשעת שטיפה יחזיר דכשידעו הבעלים לא יתיאשו ויצילו על ידי הדחק וא"ת מנלן הא סתמא חייב להחזיר דלמא נתיאשו אתא לאפוקי שהיו שם ורדפו דחייב להחזיר וי"ל דא"כ לא ליתני אם נתיאשו אלא לתני סתמא שטף נהר קוריו עציו ואבניו הרי אלו שלו דפשיטא דלא מיירי נרדפו בשעת שטיפה דהא קתני סיפא דאם היו הבעלים מרדפים חייב ואין להקשות דמאי דייק מסיפא טעמא דמרדפין הא סתמא הרי אלו שלו דלעולם נימא דהוא הדין סתמא דיחזיר ולא נקט מרדפין אלא לאפוקי שהיו הבעלים בשעת שטיפה ולא רדפו וע"י סיפא ידעינן דמיירי כאין יכול להציל אבל רש"י דגרס מפני שנתיאשו הבעלים משמע לישנא דפשיט ליה דנתיאשו א"כ מרישא גופיה מצי לאוכוחי דמיירי באין יכול להציל ולא היה צריך להביא סיפא ותו מנלן דהא סתמא לא לאפילו סתמא נמי מצי מיירי: **הכי** גרסינן ה"נ מסתברא דאי לא שוייה שליח ולא גרסינן ותסברא: **אם יש יפות מהן תרומתו תרומה.** דמסתמא גם מתחילה היה דעתו כן וא"ת ונימא דהשתא ודאי ניחא ליה ביפות אבל מתחילה בשעה שתרם אי הוה ידע לא הוה ניחא ליה דאין דרך לתרום מן היפות כדאמרינן לעיל (דף כא:) גבי דבר שיש בו סימן דאפילו לרבא חייב להכריז דאע"ג דהשתא מתיאש אין בכך כלום וי"ל דשאני הכא דכיון דחזינן ביה דניחא ליה השתא אמרינן נמי ניחא ליה מעיקרא משום מלוה: **ואם לאו אין תרומתו תרומה.** וא"ת דבפרק אלמנה ניזונית (כתובות דף נט: ושם ד"ה פיחת) אמרינן דסתמיה דבעל הבית הוי אחד מחמשים ואם השליח פיחת י' או הוסיף י' תרומתו תרומה דמאי א"ל בהכי אמדתיך ה"נ נימא הכי וי"ל דהתם הוי כולה שיעור תרומה ויש שתורם כך ויש שתורם כך לכך מצי א"ל כיון שלא פירשת לי בהכי אמדתיך אבל מיפות אין רגילות לתרום ולכך לא היה לו לתרום בשום ענין מהם בלא רשותו: **מר זוטרא לא אכל.** וא"ת ואמאי לא אכל האמר רבה בתרא (ב"ק דף קיט.) אריסא מדנפשיה קא זבן ויש לומר דהתם שהביא האריס מבית דמסתמא ממה שהגיע לחלקו מביא אבל הכא שהביא מן הפרדס היה חושש מר זוטרא שמא בשעת חלוקה לא יאמר לבעל הפרדס תטול כנגד מה שנתתי להם ורב אשי לא היה חושש לזה ולכך אכל קודם שבא מרי בר איסק משום דאריס מדנפשיה קא יהיב דאין לומר שהיה סומך שיתרצה מרי בר איסק כשידע דהלכה כאביי ואע"ג דהשתא ניחא ליה מעיקרא לא הוה ניחא ליה:

איסורא

מסורת הש"ס

א) [ב"ק נז. וש"נ], ב) [תוס' לכתובות פ"ח], ג) [בתוספתא אי' אם נתיאשו הבעלים הרי אלו שלו ועי' תוס' ד"ה שטף], ד) [תוס' כתובות פ"ח ע"ש], ה) קדושין נב: [תוס' לתרומות פ"א], ו) [עירובין עא.], ז) [שבת נב: וש"נ], ח) [לקמן עא: קדושין מא:], ט) [תוס' סנהדרין פ"ג ע"ש], י) פ"ה לאמי דסבירא לן השתא דאיירי בגנב ממש אתיא כו'.

תורה אור השלם

1 כן תרימו גם אתם תרומת יי מכל מעשרתיכם אשר תקחו מאת בני ישראל ונתתם ממנו את תרומת יי לאהרן הכהן:
במדבר יח כח

2 וכי יתן מים על זרע ונפל מנבלתם עליו טמא הוא לכם: ויקרא יא לח

גליון הש"ס

גמ' דשויה שליח. עיין עירובין דף עא ע"א תוס' ד"ה כלך: שם לבוסתנא דמרי בר איסק. עיין יבמות דף כא ע"ב תוס' ד"ה ר"א:

הגהות הגר"א

[א] גמ' ה"נ מסתברא. נ"ב גירסת הרמב"ם והסברא והא אמם כו' ור"ל ולמאי צריכין לכלך אצל יפות הא שלוחו כמותו אלא הכ"ע כו' וכל זה למירוץ דרבא כאן אבל א"ל לכ"ן למגוה שאני כמ"ש בקדושין נב כ' ועי' תוס' שם ד"ה אם כו' וא"כ נ"ל כו' ואולי לשיטתייהו שכתבו כאן ד"ה ה"נ כו' ול"נ כו' (ועמ"ש רבינו ביו"ד סי' שלא ס"ק ע"ו):

מוסף רש"י

אם חושש משום גזל. אם מקפיד בעל הבית על מה שעשה ודומה לו שגזלה. **אין תרומתו תרומה.** דהשתא ודאי הכי קאמר אם מצאת עוד יפות מאלו היית נותן (קדושין נב:). **אם נמצאו יפות מהן תרומתו תרומה.** דגלי אדעתיה דניחא ליה ואמרינן כמאן דשויה שליח מעיקרא דמי (ערובין עא.). **בין כך ובין כך.** בין שיש יפות בין שאין יפות מהן (שם). **תרגמה רבא אליבא דאביי.** כמקום אביי ובשבילו שתהא משנה זו מתורגמת לפי דבריו (סוכה יט.).

עין משפט נר מצוה

טו א מיי' פ"ו מהלכות גזילה ואבידה הל' א טוש"ע ח"מ סי' רנט:
טז ב ג ד מיי' פ"ד מהל' תרומות הל' ג:
יז ה מיי' שם הלכה א:
יח ו (מיי' פי"ב מהל' טומאת אוכלין הלכה כ):

רבינו חננאל

הן ממשמש בהן כל שעה והללו אע"פ שהן בצד שדה קצוצות דמוכחא מילתא דמשדה זו הן כבר נתיאש מהן כמו המעות. וכן תאנה הנוטה לדרך התאנים שהן נופלות ממנה מיד נמאסות לפיכך מתיאש מהן ומותרין משום גזל ופטורין מן המעשר דאינו נשמר ותנן כלל אמרו במעשרות כל שהוא אוכל ונשמר וגידוליו מן הארץ חייב במעשרות. גנב שנטל מזה ונתן לזה לא גנב הוא שגונב בסתר. אבל האי גנב דקתני גזלן הוא שנוטל בגלוי ותרי גווני גזלן קתני חד גזלן וחד ליסטים מזויין. ת"ש שטף נהר קורותיו ונתנן לתוך שדה חבירו אם נתיאשו הבעלים הרי אלו שלו מכלל דבסתמא חייב להחזיר ואוקימנא כשבעלין מרדפין אחריהן ויכולין להציל על ידי הדחק. ת"ש כיצד אמרו התורם שלא מדעת תרומתו תרומה וכו' אוקימנא כגון שתרם ובא בעל הפירות ומצאו שתרם ואמר לו למה [לא] היתה תורם מאלו היפות מוכחא מילתא שנתרצה ואסיקנא לא אמרי' כלך אצל יפות רצון בעלים הן במה שנעשה אלא לענין תרומה בלבד משום דמצוה היא וניחא ליה ביפה. אבל בזולתי תרומה לא ואע"פ שאמר לו כלך אצל יפות משום כסיפותא הוא דאמר ליה הכי ואסורין משום גזל. ת"ש עודהו הטל עליהם ושמח הרי הן בכי